

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošenjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i iznivo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglas, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Abstinencija hrvatskih zastupnika iz peštanskog sabora.

Kad je bila od većine hrvatskih zastupnika proglašena narodu riečka resolucija, moglo se misliti, da su to oni učinili posile svestranog dogovora sa zastupnicima magjarskog naroda i da će hrvatski narod doći do sporazuma i saveza sa magjarskim na jednakopravnoj osnovi. Međutim vidilo se kašnje, da su magjarski političari izigrali naše. Odnosno naši su se izkazali lahkoumošću i naivnošću, a magjarski su se tim svojstvima naših okoristili kolikog su mogli. Pokazalo se, da su naši samo demonstrirali, a da ugovaratili nisu htjeli ili nisu znali. Na svaki način do nikakvog ugovora nije bilo došlo, pa je naš list već onda reko, da je riečka resolucija za Hrvate izgubljena bitka.

Dogodjaj se nam dali pravo. Dok su se Magjari natezali s Bečom, dok su bili za grlo uhvaćeni, naši zastupnici su im pružili pomoćnicu ruku, da se pri tom nisu osigurali rat protuveličju. Njihovom pomoći Magjar se oslobođio gvozdene šake i uzeo je do znanja hrvatsku pomoć i tumačio je kao dokaz ljubavi za jedinstvo slike Stjepanove krune. O kakovom savezu ili ugovoru ili ravnopravnosti ni govor. Sva veličina magjarske veličekodnosti izrečena je u onoj Kossuthovoj brzjavoj poruci, da je sloboda magjarska i hrvatska sloboda.

Ta sloboda se pokazala preveć brzo.

U pitanju jezika vidilo se što Magjari hoće. Na mjesto saveza bratstva i jednakoće oni gospodstvo nad našim narodom.

To je izazvalo odpor i borbu, koja je bila lijevo vodjena, ali koja je bila svladana. Odlati Pejačević, dolazi Rakodac. Odlati i on, dolazi Rauch . . .

Hrvatski zastupnici u Pešti, iako se mogu povoljiti, da su mnogo govorili, da su se junački u parlamentarnom mezevu držali, ne mogu se pohvaliti ni jednim uspjehom.

Hrvatski zastupnici u Pešti bili su stavili u glavu, da će zaprijetiti rad magjarskog sabora i tako Magjare prisiliti na poštovanje hrvatskih prava. Nikad bolje prigode za Hrvate do god. 1907., jer se imala prihvati austro-ugarska nagodba.

Pak? Jesu li uspjeli?

Jesu li spričeli prihvat željezničke pravilnosti, t. j. gospodstvo magjarskog jezika u Hrvatskoj?

Jesu li spričeli prihvat austro-ugarske nagodbe?

Jesu li spričeli zakon o porezu na pečenje rakije?

Jesu li osuđili promjenu saborskog poslovnika, promjenu, koja je u prvom redu proti njima naperila?

Jesu li učobče osuđili što su Magjari htjeli bilo kojim glasovanjem postići?

Nisu. Govorili su, pravdili su se, opirali se, ali postigli nisu ništa, jer su Magjari učinili konačno sve što su htjeli.

A drugačije nitи moglo nitи može da bude, jer su hrvatski zastupnici u zajedničkim poslima na ugar. saboru jednaki svim ostalim zastupnicima. Oni posebnih prava kakovale delegacije nemaju. Ta § 35. nagodbe izričito spominje, „da oni imaju pravo u tim poslima razpravljati i glasovati uprav tako samostalno i bez ikakva naputka, kao god i ostali članovi zajedničkog sabora“. A kad je tako, onda nije čuda, da ogromna manjina mora podleći ogromnoj većini. Tako će biti i u budućem uvek i u svim poslima, koji po nagodbi spadaju u zajedničke, jer te postlove će Magjari uvek rješavati kako je njima koristnije, Hrvati na ugarskom saboru neće dakle nikad uspjeti, da svoje interese obrane od protjtjeva magjarskih.

Za što bi dakle Hrvati imali sudjelovati u tom saboru? Zar za to, da svojim sudjelovanjem uzakonjuju magjarsku državnu misao? Ili za to, da dokazuju celom svetu svoju podređenost i nemoć? Ili čak da opravduju magjarsko silnijstvo u namještanju raznih svojih eksponata u Hrvatskoj?

To ne, odgovaraju nam, nego da brane hrvatska prava.

Istina je. To su naši zastupnici kuhali i štokuju, ali dokazali smo, da usjevajući niti su imali, niti mogu imati. Pače mi dođe još korak dalje i tvrdimo, da bioniviše uspjeha imali, kad u peštanski sabor uobičajeno bi bilo.

Prvi veliki uspjeh bi bio već u tomu, što bi, tim korakom zasvjedočili, da je Hrvatska politički narod imajući svoj teritorij i podpunu samoupravu u svih poslihnutrih, bogosloviju, nastave i pravosudju, da ona ima u pogledu nutarnjih svojih posala vlastito zakonodavstvo i autonomu vlastu.

Drugi uspjeh bi bio što od nesudjelovanja u peštanskom saboru Hrvatska ne bi mogla imati nikakve štete, jer u Čemu bi ta šteta i mogla sastojati, kad Magjari i onako rade u zajedničkim poslima što ih volja?

Zar u novčanom pogledu? Ali doprinos Hrvatske za zajedničke poslove već je zakonom ustavljen. Ustavljen je također zakonom koliko Hrvatska pridržaje za svoje autonome poslove.

Dakle sudjelovali naši zastupnici u Pešti ili ne, u tom pogledu je sve jedno. Magjari iz zajedničkih sredstava investirat će pak u Hrvatskoj samo onoliko, koliko im se čini da je potrebno za njihove svrhe sve jedno bilo u Pešti hrvatski zastupnici ili ne.

Kad dakle hrvatski zastupnici u peštanskom saboru ne mogu ništa zaprijetiti što je našu Štetu Hrvatske, ni ništa postići što je njoj na korist, zar ne bi bilo bolje, dičnje, koristnije, da bi ostavili peštanski sabor i u njemu se nikad više ne povratili, kako su običavali, akone uspiju u pitanju pragmatike?

Taj korak bi značio početak borbe za nezavisnost Hrvatske, a to bi bio najveći uspjeh, jer tim bise svi Hrvati stavljeni u stanovište stranke prava i svrstani u njezine bojne redove. To bi bio početak stvarnog rada za hrvatsku državu, jer bi se Hrvatska tada sakupila u se i uprla da na svim područjima uarođnog svog života osigura sebi uspjeh u onoj borbi, koja ima da nastupi kad će opet doći gvozdena ruka do magjarskog grla.

To polje rada nije pak tako malušno kako se pričinja, nego je ogromno i veličanstveno, jer nema grane narodnog života, gdje se ne moglo posvetiti sve one umne i fizične sile, koje danas idu izgubljene u borbi užaludnoj. Na gospodarskom, kulturnom, finansijskom, novčanom, udrgarskom polju moglo bi se učiniti čudesa u svrhu priprave na bitku, koja nam predstoji, ako hoćemo u istinu biti za samosvojnost svoje domovine.

Ili daleko od Pešti, i boriti se za slobodu domovine uzbrnjanim radom u narodu, u saboru, u viećima, u novinstvu, u skupštini, pripravljajući narod i svrstajući ga u bojne redove, organizirajući ga kulturno, ekonomično i politički; ili u Pešti puštajući da Magjari uvećavaju svoju moć nad našom domovinom.

Ili u svojoj kući, koja je autonomna po zakonu, biti Hrvati i za Hrvatsku se na svim područjima narodnog života boriti, ili obnoviti vremena starstva magjara.

Abstinencija iz peštanskog sabora znači danas hrvatsku misao na hrvatskom ltu; sudjelovanje u tom saboru i nakon svih mogu-

ćih neuspjeha znači uzakonjenje magjarske misli u Hrvatskoj, kao što je do jučer značilo borbu. Danas više to sudjelovanje ne znači nego nemoć, prilagodljivanje, ponizanje. Uvijek podlijeti znači robovstvo.

Da je ovako i nami je žao, ali činjenice mi nismo u stanju mijenjati: one bi ostale i kad ih mi ne bi izticali. A izticemo ih, da ih više Hrvata vidi i da se o njima razvija bez obzire i obsjećivanja.

Barun Rauch i hrvatsko društvo.

Barun Rauch je bio dočekan u Kninu kako je zaslužio, jer bio on pleniti ili ban, nije drugo nego služba magjarskog ministra Wekerla, koju hoće da upokori Hrvatsku i učini ju pokrajinom magjarskom. On je za svakog Hrvata predstavnik tudijskog tirantstva, a ni ban. Samo za prodane mještane i tudijske izmeđare on može predstavljati banšku čast, ali za ljudi, koji hoće slobodno svoje domovine, barun Rauch ostaje gnijusnim robom na službi ugnjetavača naše i njegove domovine.

Ovaj Rauch je, kako se glasa, najavio svoj dolazak u Knin, predsjednik hrvatskog starinskog društva gosp. fra. Luigij Marun, namjerom, da bi pohodio muzej ovog društva. Gosp. Marun je barunu Rauchu dočekao i odpratio u muzej hrvatskih starina.

U današnjim okolnostima to se nije smjelo dogoditi, jer naše što je barun Rauch htio pohoditi po Lici, a kad je došao u Knin, vidi se, da je htio, da mu i Dalmacija služi u nečiste robske svrhe. Za ovu namjeru baruna Raucha mogao je znati i g. Marun. Ako nije znao, mogao je barem savjetovati se. Ali ne, on je šutio i krio taj dolazak: Hto je shutio i cognito Rauchu.

Stučaj je htio, da su Kninjanji doznali za dolazak Raucha, pa su ga i primili kako služuje. Kninjanji su poštenili sebe, hrvatsko društvo i solidarnost hrvatsku i za to im čast. I to što je znao puk, nije znao učenjak fra Luigij Marun, dozvotni neograničeni gospodar i predsjednik hrvatskoga društva.

Zbilja mora da je zlo sa imovinom tog društva, kad se njegov predsjednik boji za kakovu podršku vlade baruna Raucha. Mora da je zlo, kad radi te podpore predsjednik krije ime gosta, koji se unapred najavio. Ali premda se to im krije, premda je dakle sramotno, gosp. Marun toga gosta čeka, prati i u drživo uvadja.

Razumije li fra Luigij Marun što je učinio? Mi mislimo, da će to dokazati i okajati, kad položi čast, koju je proglašio doživotnom i sa neograničenom vlasti za sebe.

Ne, ne, nijedan predsjednik ne može tako kroviti biti, a predsjednikom društva, koje je podigao narod svojim doprinosom, ne smije biti tko kriomice dočika i u hrvatsko društvo uvadja magjarskog slugu Raucha.

Nova faza u jezičnom pitanju.

Ovo zadnje doba naša se javnost osobitom napetosti i nervoznosti bavi jezičnim pitanjem. U svim političkim i nepolitičkim krugovima, pri svakom sastanku, po novinama, javno i privatno, to je pitanje predmetno živog razpravljanja. Grozničavo se očekuje uvedenje hrvatskog kao jedinog unutrijeg urednog jezika u državne uredi u Dalmaciji. Govori se o pravodostojnosti takove odredbe, o koristi u narodnom pogledu, o nuždi uređenja postojećih nesnosnih prilika. Tko se jednog, tko s drugom stanovištu nekako određuje, da Magjari uvećavaju svoju moć nad našom domovinom.

Ili daleko od Pešti, i boriti se za slobodu domovine uzbrnjanim radom u narodu, u saboru, u viećima, u novinstvu, u skupštini, pripravljajući narod i svrstajući ga u bojne redove, organizirajući ga kulturno, ekonomično i politički; ili u Pešti puštajući da Magjari uvećavaju svoju moć nad našom domovinom.

prilikom proizvele u narodu buru ogroženja i silan odpor, prolaze ako i neopazice, ali ipak bez da pobude onaj dojam, što bi ga inače morale pobudit. Vidimo, da druge pojave, koje bi javnost imala pratiti osobitim zanimanjem, bivaju puštane sasvim s vida.

Međutim sustav tjerja svoju, bez da najde na kakov obču kritiku, a kamo li na obči odlučni odpor. Uspjeh zavlačenja sastoji se u tome, što se u jezičnom pitanju danas usredotočuje skoro sve zanimanje Dalmacije, tako da vlada i mlađobjude ruke, oslobođena je od drugih briga, koje bi joj inače zadavale težke prilike, u kojima se nalazi hrvatski narod.

Važnost rješenja jezičnog pitanja u današnjim našim prilikama sastoji se u tome, da se sa našeg javnog života ukloni jednom za vazda jedan predmet, koji nam tamani dobar dio naše odporne snage, koji je uzrok neprestanog trivenja, uznemirivanja, te nam bitno otegočuje borbu za druga naša narodna i politička prava, dočim malakava nastočnje oko rješenja drugih važnih pitanja gospodarstvene, kulturne i socijalne narave.

Bilo je jednom rečeno, da će naš narod sâm rješiti jezično pitanje: njegovi sinovi ne će se u javnoj službi služiti drugim jezikom nego li hrvatskim, i time će nametnuti nam tudi jezik izčeznuti iz naših ureda. Jest, to bi se i obistinilo kroz ne dugo vremena. Ali će kroz to potrajati ovo stanje neprestanih trzavica i borba, u kojim ćemo užaludno kao i sada tražiti naše sile. To stanje mora prestati, i svaki, koji razumi što to znači i osjeća iškrnu ljubav za narod svoj i i stinski želi ostvarenje njegovih viših idea, treba da previše silama, e da se svrši sa nedostojnom igrom, sa zavlačenjem konacnog po naš narod pravednog rješenja jezičnog pitanja.

Da vlada navlaži zavlačuje rješenje jezičnog pitanja i da od toga upravo zazire, ne treba dokazati: dostatna su svečana još neizvršena obećanja i poruke, što je naš narod čuo osobito ova zadnjih šest godina. Centralna se vlada ipak nije još makla, a izložila je nedjelu svoje eksponente u zemlji, i sada se nalazi u velikoj neprisnosti, jer dok bi radio i dalje odgajdala stvar, uvidja s druge strane i posljedice, koje bi odatle morale nastati. Izpali kakomudrago nastajni izbori za sabor, ne će vladin predstavnik moći pristupiti pred narodno zastupstvo, ako prvo ne bude jezično pitanje na zadovoljstvo naroda konačno rješeno.

Nego u pogledu tog pitanja stojimo od nekog vremena pred jednom novom pojmom. Dok naši „Talijani“ ova zadnjih godina nisu barem pokazali osobite protivstvije njegovom pravednom rješenju, i nisu zaveli kakvu širu agitaciju proti tome, pošto su osjećali, da bi im posao bio užaludan, jer se radi o tako pravednoj stvari za Hrvate, da „Talijani“ nisu mogli priznati dovoljno smjelosti, da joj budu protiviti; mi vidimo sada, da su Talijani izvana započeli neku agitaciju proti uvedenju hrvatskog kao urednog jezika u državne uredi kod nas. Prvi je otvorio vatru talijanskom zastupnik na car. vječu Spadaru. Za njim se iztice drugi zastupnik Dr. Bugatto. Treba iztaknuti, da ova pripadaju kršćansko-socijalnoj stranci, koja je sa vladom u najtejnijim odnosa, dočim je drugi suviše i c. k. poglavar. Oni interesiraju za stvar i druge talijanske zastupnike u Beču, liberalne i socijaliste. To je akcija pridružilo i talijansko novinstvo, dakkako van Dalmacije. Tnaju se vести čak i u francuske novine, iznajmu se razne prijetnje vladu i drugu kojetu. To rade ljudi, koji nisu pobliže zanimani u stvari, dočim naši „Talijani“ miruju, to jest prividno miruju i dobace čak i po koju viši ili manje susretljivu rječ u prilog uređenja jezičnog pitanja.

Ta nova pojava nameće po sebi pitanje, da li nija sva ta akcija naručena baš sa one strane, kojoj se nikako ne da, da jednom učini kraj nesnosnim prilikama, koje vladaju u našim uredima u pogledu uporabe urednog jezika. Nije li sa strane vlade nekom namignuto, da se prirede protivstvije i tobožnje potežkoče pravedenog narodnog stvari? Vlada ima sav interes, da ne reši jezično pitanje. Ako se to uoči, onda je shvatljivo, da ona mora tražiti svakojakih izpraka, da nekako, ne pred nama, ali pred

ostalom javnosti opravda daljnje odgadjanje tog rješenja. U tome je može vrlo dobro poslužiti akcija zametnuta od čimbenika, kojih se, kako rečeno, rješenje jezičnog pitanja pobliže i ne tiče. Ako se stvar ne rieši što skorije, svakako prije saborskih izbora, na zadovoljstvo naroda, nastat će silan otpor, doći će se do krize u pokrajini, do odlučne akcije u parlamentu. To vlada stalno predviđa, pa traži načina, kako će svoj postupak opravdati pred izvanjskim svjetom. U akciji Talijana van Dalmacije nači će argumente za svoje tobobižnje opravdanje, pa će nas još priznati nepotpustljivim, šovičničkim elementima.

Možda će se nači koji dobrijan, te će reći, da preterjavam. Nitko valjda ne želi više od nas, da se ta nači predviđanja, naše slutnje ne obistine. Svakako, ne daleka će nam budućnost sve razjasniti. Nego, dosadašnji postupak vlade i Talijana ne upućuje nas da drugačije stvaru mačimo.

Dosad u pregovaranjima i tobobižnjim pokušajima pomirenja između Hrvata i Talijana vlasta je nalazila zgodnu izluku, da zavlači toli dugo uređenjem jezičnog pitanja. Sabor je god. 1903. odio Handelovu osnovu i to punim pravom, ali je u toliko pogrešio i pokazao se neodlučne volje, u koliko hrvatske većine nije radi pregovora sa „Talijanima“ mogla ili nije htjela, da obadvaci osnu osnovu, predloži drugu, da precizira podpuno svoje stanovištvo. Ta neodlučnost narodnog zastupstva dala je vlasti podvoda dalnjem zavlacenju uza svu svačinu izjavu namjestaču u saboru god. 1905. Od lanjskog saborskog zasjedanja sve hrvatske i srbske stranke na čistu su svojim zahtjevima u pogledu jezičnog pitanja; hrvatski jezik ima izključivo da bude unutri urednji jezik svih državnih vlasti. Dalmacija; u saobraćaju sa strankama im biti zajamčeno „Talijanima“ pravo uporabe talijanskog jezika, u komu se imaju izdavati i rješenja i sastavljat zapisnike i t. d. To je predostrođeno, da se podpuno udovoljiti potrebama „Talijana“, kojim ne bi smjelo da bude krivo, što jezik ogromne većine pučanstva stupa na mjesto jezika isto toliko ogromne manjine i obratno.

Da završimo. Bilo je naglašeno, da će se jezično pitanje urediti putem naredbe, pa se je to oprovrglo, jer da bi se stvorio prejude u pogledu uređenja jezičnog pitanja u Českoj i drugovdje; kašnje se je izjavljivalo, da će se urediti putem dekreta, dokle kao „in camera charitatis“; u najzad stizu glasovi, da će se odnosna osnova dati na pregleđ pouzdanicima saborskih klubova, sada, kad klubovi više ne postoje i po tom pouzdanicu ne imaju mandata, niti mogu dati kakve izjave na ime svojih drugova zastupnika, koji se tebi imaju birati. Rečeno je da, da će se naše jezično pitanje urediti, kad se zaključi ljetno zasedanje carevinskog vijeća. Hoće li? Fali još malo dana...!

Preinaka kućarine.

Prošle sedmice ministar financija prikazao je parlamentu zakonsku osnovu, kojom se preinaka kućarina. Iako se proti toj osnovi podižu razni prigovori, ipak neda se poreći, da ista sadržava znatnih oklopanj postojecig vrlo teretnog poreza. Osnova podržava razliku između razredne i najmovne kućarine, a k tomu uvajda i treću vrstu — zovimo ju — vrijednostnu kućarinu. U ustini, zgrade će biti podložne, kako i dosle, razredno ili najmovnoj kućarini,

Stjepan Zjačić: Garište.

VIII.

Negdje o Ivan-danu Boža se vraćala od crkve.

Bila je nedjelja. Boža je navukla svetačko ruho, štamelni sadak, skreltni zubun, što se gazdr na suncu i bijelu mahramu, što mlotno obavija Božino lišće ozoreno jasnim modrim očima.

Rano je jutro; stropna sunce pomiljilo, tratinu miriši rosum, zemlja hlapi ljeinom sparnom, a trava krti putje dješ sagorenim listom...

Na izlazu iz crkve Boža predje okom sve kričke djevojke, neve, odivide...

Boža se pridruži zadnjoj hrpi kričkih djevojaka.

Za uđačama zaputili mladi bećari. U društvu je i Dako Tokić.

Dako Tokić sputan je momak, plavujnog lišća i garave nausnice. Dako je iz gadinske kuće. Za njegovom gizdom jagme se kričke djevojke.

Ali Dako ne mari. Njega je ovitala eno — ona Boža Gavrilovićeva — što je smugnula u društvu zadnjih djevojaka; njegovo je srce pograbilo ono njenje malo modro oko, što mu drago, kô i to modro razapeto nebo, što se jasni na Petropolju. Podavno se Dako zagledao u tu pengavu Božu Gavrilovićevu. Ali on je

dočim će se na fabrike plaćati kućarina po vrednosti.

Razredna kućarina predviđa kao i dosle više razreda prama broju pomješće, ali su tarife različite. Najmanja stavka za jedno pomješće iznosiće K 2. Uzimat će se u obzir i površina pomješće, što je svakako pravedno, jer dosad se ja razredna kućarina odmjerivala, prama broju pomješće prikladnijih za stanovanje, te se je za jednu kućavnu sobicu plaćalo koliko i za razkošnu dvoranu. Poteušice i siromašne kolibe uživaju raznih pogodnosti.

Glede najmovne kućarine stvar je više komplikiran. Pravi se razlika između starih kuća dogradjenih prvo god. 1909. i onih što će se u buduće graditi. Kod nas će za ovdje kuće porez iznosiće 15 po sto na čist prihod od najmovine, to jest nakon odbitka od 30 po sto za propaganje zgrade uslijed uporabe i nakon raznih drugih pripustivih odbitaka. Stare će kuće biti izjednačene sa novim u pogledu iznosa kućarine istom nakon 12 godina od nastupa zakona u krepstvu. Kroz ovo vreme biti će im postepeno snižen porezni postotak, pošto će porez biti kontingeniran, i prama pribresti ukupnog iznosa poreza, snižavati će se postotak malo po malo.

Važna je pak odredba o oprostu poreza za nove zgrade. Dosad su nove kuće bile za 12 godina proste od državnog poreza, to jest najmovne kućarine, ali se je isto moralo plaćati občinske i pokrajinske prireze i 50 po sto državnog priresa na prihod od kuće. Po osnovi sive nove kuće biti će za 6 godina proste od svakog državnog poreza ne samo, nego i od občinskih i pokrajinskih prireza. To je iepa pogodnost i može biti poticalom za gradnje novih kuća osobito u mjestima, gdje su prirezi visoki. Poznato je, da je naša občina, da potakne gradjanu na gradnju novih kuća, bila otrog godinu zaključila, da se te kuće oproste za 10 godina od občinskih prireza, ali taj zaključak nije bio odobren od starje vlasti. Sada se eto zakonom uvadja ista pogodnost iako samo za 6 godina, ali uz istodobni oprost i od pokrajinskih prireza i od 5 postotne prirodarne. Ako se zakonska osnova primi, nema dvojbe, da će se u Dalmaciji mnogi odlučiti na gradnju kuća, koji su dosle zazirali od toga radi velikih nameta.

Još da nešto progovorimo o postupku za ustanavljanje prihoda od unajmljenih kuća. Do sad je to odlučivala izključivo porezna vlast. Zakonska osnova određuje, da se ima ustanoviti naročito povjerenstvo za to. Polovicu članova tog povjerenstva imenuju ministarstvo, a drugu polovicu občinsko vijeće. Polovicu pak svih tih članova moraju biti kućevlastnici, a druga polovica najmovnici. Povjerenstvo samo može odlučiti, da li se ima stranka pod zahtjevom preslušati da se očituje pravi iznos najmovine.

Ovo je samo letimico nešto navedeno iz obsežnih odredaba zakonske osnove, koja obuhvaća 183 paragrafa, a to u svrhu, da naš čitači uzmognu imati obćenički pojам o glavnijim odredbam novog zakona.

O skradinskim prilikama.*

Već dobro poznata klika skradinskih bizantinaca i dva do tri tobobižna hrvata — demokrata, neprastan izljeva plod svoje zlobe,

* Članakopis uzmijte na se odgovornost. Op. Ur.

otezo... A kašnje je došao onaj bogaci Panta Pavlović, koji ga predtekao i strgnuo njegov zlačani san...

Jutros je Dako navalice zaputio za zadnjim djevojkama. Rado se sastati s tom Božom Pavlović.

Dako je išao polaganje, odmjereno, zatežu nogu za sobom. Putem je primišljeno gazio travku, slamošan subariku i od nestripljivosti liskom obiloziva usnu...

Na rasputici, gdje počinje potocno vrbnje, iz kojega se proteže inokosica, Dako dostiže Božu. Dako upre u nju pogled razoren žudnjom, što susreće tu u Boži nedozudjenu ljubav, i dozove:

— Boža!

— Ti Dako! ? Kuda?

— Evo tebi.

— Rašta?

Boža zastane na putu i rastvori srebit po-

gled. Dako prousti:

— Ma, čio sam znati gdje 'e Panta?

— Na radji 'e.

— U gradu?

— E.

— Neba ti?

— Bome 'e.

Dako pride bliže, pa se zagleda u Božu velikim okom. Boža pomakne.

— Boža!

nizkog uzgoja, nečistih ciljeva proti svima i svemu što je poštena i čelična, a ciene da bi moglo zapriekom biti postignuće toli željkovanom t. j. obč. koritu.

Predmetom sustavnih gnusnih napadaja i kleverte jest preč. Dr. Kragić. Smjer je vrlo jasan. Pogibeljan im je, smeta im u velike, kvare im sve račune, te ga treba, po njihovu misli, bezdušnim i lažnim napadajima moralno strušiti.

Navaluju na občinsku upravu, kojoj je jedino da občeg dobra občinara, jer pošteni i pošteno radi, s-toga je fanariotom skradinskim i našim patkunašom Fetbu i druž. da onko bezobrazno u gnusnom lističu nesudjenog Hanibalova štićenika navaluju. Ni ovdje svojim glivilim sredstvima ne će postignuti cilja.

Vični i lažni, intrigama i zaludnjivanjem primamlijuju činovnike, pa kojih stranci pripadaju, u svoju redove samo da vič i grde preč. Dr. Kragića i občinsku upravu težko im je, kad se nadje medju istim činovnicima ljudi značajnih i neodvisnih, te se ne dađu na liepku, u kojem mu dragi Staničić-Matasu-Fetu. Što se nije pisalo i uradio proti pošt. činovniku i občin. vjećniku g. M. Gargaševiću? Na koju se način nije u mjestu rovarilo i krijevi okom gledao odične i čestite činovnike gg. M. Deliću i M. Jurišića?

U poznatom lističu, koga su grsti spomenuti, ima po koja striela naperena proti čestitom i dobrovđenjem činovnicima, carinarskom prijamniku g. A. Škaricu i sud. pristavu Molinaru. Čemu proti njima ovako? Jer ne će da budu slijepe ratila ničija, jer hoće da neodvisno vrši dužnosti svoje, jer hoće da po mogućnosti svakim budu u liepe i dobre.

Ovo poznatom lističu, koga su grsti spomenuti, ima po koja striela naperena proti čestitom i dobrovđenjem činovnicima, carinarskom prijamniku g. A. Škaricu i sud. pristavu Molinaru. Čemu proti njima ovako? Jer ne će da budu slijepe ratila ničija, jer hoće da neodvisno vrši dužnosti svoje, jer hoće da po mogućnosti svakim budu u liepe i dobre.

Ovo su ljudi koji u oganji strasti vodu ljuju, a ne ulje, s toga su i mi ovi tri u oku. Te li moguće i pojmiti čovjeka miroljubivog, čovjeka susretljivog nego li je g. A. Škarica? Čovjek plemenita srca, najuzornijega ponašanja, savjestnoga do skrupuloznosti vršenja svojih zvaničnih dužnosti, uživa obće simpatije i štovanje gvdjanstva. Ali jer je Hrvat po djelu i osvjeđenju, jer čestit u svakom pogledu, jer onako otvoreno i neutrastro došao lani da glasuje za g. Dr. A. Dulibića, od onda udri na nj. A da vidite, kako mu se ovi himbeni dvoličnjaci prikazuju i približavaju, rek bi, da ih na rane priviti možeš.

Tko je više imao prava, da se digne proti držanju i ponašanju nedoličnom nekih činovnika u mjestnim razmircama, nego li mi? Ali nismo, jer zaslužu denuncianstva prepustamo Stambolu i družini. Tko je sustavnu smutnju podržavao, nego li prkosni i strastveni sudac Staničić? Tko je više uznenimirao i agitirao svojim neopranim jezikom, nego li ona napuhana tika porez prijamnika? A bez jednog razloga i temelja, jer ga nikada s njime nije imao. Tko li više skita i ostavlja ured, nego li prijamnik i sudac. Jesmo li mi ob ovome ikada poveli riječ? Nismo! Sada smo prisiljeni da govorimo. Ali našim mutikašem Pasco dobro došao, ako nema glave, ima jezika, a to se njima i hoće. Mi ćemo se valjda s ovim čovjekom još pozabaviti i iznjeti svjedoke i činjenice, s kojim ćemo dokazati, da je on samo puko i prosto ratilo klike.

Sudac Staničić svojim neozbiljnim djetinjinom ponosnjenje već u početku občinstvu se zamenio i kompromitirao, a kad uvidio, da mu to ozbiljniji Hrvati, a i drugi gradjani zamje-

— A?

— Čekaj, diko, da te vidim...

— Što bi me gledao?

— Valaj, mila si mi.

— Milje su tebi gazdinske djevojke.

— Pa i ti si...

— Ne marim za ljubav, Dako.

— Gle, marila si prije.

— E, prije smo s gledali.

— A danas?

— Ludo pitaš, kad sam Pantina.

Dako zastravljeno pogleda Božu i milo se nasmiješi.

— Boža!

— A?

— Ubrao sam ti crveni krasulj.

— Ne volim momačkog cvijeta.

— Valaj, hrusti se.

— Ne hrustim.

— I sališ...

— Duše mi.

— Bog, Boža!

— Bog!

I Dako se inokosicom poklopiljen vrati u selo.

Boža stiže doma u misli na Daka Tokića.

IX.

Iza nekidašnjeg sastanka na rasputici, Boža stala pomicati na Tokićeva Daku.

raju i osudjuju, strastveni i prkosan kako je, bacio se u naručaj onih, koji su ga puzanjem, ulagivanjem, hvaljenjem znali izrabiti i po svemu na svoju ruku pritegnuti. Kod malih i pitljih ljudi taština je obično najveća vrlina. Trebalo ga je vidjeti svega nervozna, svega srdita i osvetljiva prigodom izbora proti Dr. A. Dulibiću, a za Pendula. On pravač prednapič hrv. stranke, srbo-hrvat, a sada demokrat i ništa! Treba ga vidjeti svega raznog, svega ravnog, svega zanosa i čekača. Skradinski listić „Kremencjak“, koga on pošteo čita i nudi, da ga se čita, osopti ako ima što je Skradinu. A ono i jest jedno hranu za njegove zube! Što se ne bi dalo napisati o njegovim sablažnjivim izletima, o čemu mnogo i mnogo priopćava Natalia Bruchi Auffenberg. Do potrebe sve će na viđelo. Za Staničića na skradinskom sudu vlasta prava prava anarhija.

On svojim držanjem postigao je, da ga svak nepouzdanjem gleda. On se ne druži, nego izključivo s onima, kojim je do mjestne smutnje i zazdra. Za njega se je na grozni način razširilo nadriparstvo, da je žaliti i plakati, što se od tužnoga naroda čini, ali jer su zavjetnici i demokrati i jer ga kaditi znaju, sve im je prost. Ako sudac Staničić, rečeni Matej major, misli, da smo ga mi s ovim obteretili neka nos tuži ili pak to kuša pobiti, mi ćemo činjenicama na sredu sve bistro dozakati.

Saznajemo da je sada, e da izmjeni već izcrpljene dopisnike Feba-Stambulova poče četkati, opetujući s onima, kojim je do mjestne smutnje i zazdra. Za njega se je na grozni način razširilo nadriparstvo, da je žaliti i plakati, što se od tužnoga naroda čini, ali jer su zavjetnici i demokrati i jer ga kaditi znaju, sve im je prost. Ako sudac Staničić, rečeni Matej major, misli, da smo ga mi s ovim obteretili neka nos tuži ili pak to kuša pobiti, mi ćemo činjenicama na sredu sve bistro dozakati.

Pripominjemo mu jednostavno, da jezik je zuba, jer u Skradinu još ima i bit će čestitih i poštenu Hrvata.

Ovo sve napisasmo, jer dalje se ne možemo oglušivati izazivima.

Političke vesti.

Parlamentarni rad carevinskog vjeća.

Pošto su riješeni svi prešni predlozi, počela je zastupnička kuća u Beču razprava vojnih osnova. Nakon živahne debate prihvaćena je osnova o povišenju novacačkog kontingenta kod domobranstva u drugom i trećem čitanju, došim je razprava osnovu o podpori pričuvnika, koji su pozvani na vojne vježbe, dovršena jučer. Ostali predmeti dnevnog reda, koji su gospodarske naravi, riješiti će se do petka tada će kuća poći na praznike. Izbor u delegaciju obaviti će se večeras.

Stanje u Srbiji. Pregovori između staro i mlađoradikalaca doveli su konačno do rezultata. Tiekom današnjega podneva obavljaju se punktacije pregovora.

Pobuna u Turskoj. Iz Soluna stižu nepravljene vesti o pobunama turskih vojnika, oficira i gradjana koji pripadaju mlađoturskoj

Danas je Boža drugičije mislila o Daku. Nije ni sama znala — zašto — ali bilo je tako. Ona je to tek aranđela. Tu je sakriti klijeti njenje ponutrice strujio je kroz trzavu nit srca jedan nestasa, ali lijepe počut, što se nečujno prikradao u njenu svijest, dovodeći za sobon predodžbu nekihlađnog sastanka s Dakom. Pri tom nemotihomčinom prizivaju, ujena grad ponovno je treptjela onim, što joj u duši udjili bludno ljupe misao na Daka Tokićeva. Dako dovljao joj na pamet sjećanje na prvačni život, u kojem je provela svoje djevojačko snobljenje njegovom garavom nausnicom, pa na naponito curstvo, kroz koje se provlačilo kao svijetlja nit ono često Dakino gledanje, koje ju nosilo na sastanak s njime, gdje se počelo ono lijepo i svijetljelo radijati u njenoj duši, zašto je prilazila na njegovu pašu, pod glas razgovarala s njime, hotimčić mješala blago, smijala se njegovom koškhanju i zanašala se u sebi, što od tog lijepog osjećaja živi za Daku. Tude negdje došao je Panton Pavlović. Njegovim dolaskom gubio se ispred njihen očiju Daku. Uporno otsutstvo od sebe je bacalo sjenu njegovu nemaru za ono, što ju micalo k njemu na pašu blaga, i onda je prepuklo... Ona je zavrgla razgovor s Pantom Pavlovićem, i do malo bila je njegovova. (Nastaviti će se).

stranci. Naročito su se te pobune manifestirale u Bitoliu i Solunu, gdje su mnogi vojnici odbjegli te je došlo i do sukoba.

Tittoni, Aerenthal, Izvolsky. „Giornale d’Italia“ popraćuje skorašnji sastanak Tittoni-Aehrenthal-Izvolsky — te izražaju nadu, da će ovaj sastanak odstraniti postojeće potežkoće gledi balkanskoga pitanja. Po razpoloženju koje vlada u Petrogradu, u Beču i u Rimu može se stalno računati na sporazum interesantnih čimbenika.

Reforme u Makedoniji. Prema englezkim predlozima sastojati će se reforme u glavnom u tom, da će se ustrojiti t. zv. leteća kolona od 10.000 momaka pod vrhovnim vodstvom Hilmu paše. Ta će kolona imati zadatak da učini kraj četovanju, a biti će pod zapovijedništvom turskoga časnika, kog će predložiti Hilmu paša. Ruski predlozi biti će probeni ovih dana, a ticati će se najviše finansija i pravosudja.

Strahovlada u Perziji. U Taebrius vlast podpuna anarhija, stranke lišene su svojih voda — te se dogadja, da im se nameće ikomudrago, pak su za to pljačkanja na dnevnom redu. U gradu pak vlada takav glad, da se ljudi u podpunom smislu rieti kolju za komad kruha. U Teheranu su kozaci iz osvetne navalili na kavunu, iz koje se onaj dan kad je parlament bio bombardovan navaljavalo na njih, te su četiri kozaka našla smrt. Prije valove upozorili su kozaci obližnje trgovce neka zatvore svoje dućane, pa su zatim spomenutu kavunu do temelja razorili.

Iz hrvatskih zemalja.

† **Darinko Štambuk** svršeni pravnik umro je u petak u Sarajevu od sušice. Pokojnik je bio odnješen Hrvat. Bario se je književno. U svim dijäčkim pokretima bio je jedan od najagljivijih i najobljubljenijih pobornika, a naša akad. družtva u Zagrebu i Beču gube u njemu najrevnijeg svog člana i odbornika. Tugujući obitelji naše iskreno sauzeće, a pokojniku bila lahka hrvatska gruda!

Kod hrvatskog društva za namještanje naučnika u obrt i trgovinu u Zagrebu počelo je od 1. do 30 lipnja t. g. 35 trgovaca i obrtnika naučnika, pozvano, odnosno namješteno je od 17 ponudjenih 16 djekala i to: 9 u trgovacki i 7 u obrtnički stalež.

Tiskara hrv. stranke prava. Zastupnici Dr. Ante Bauer i Stjepan Zagorac, te odlični član stranke E. Vukić, odputovali su preko Budimpeštu u Beč, da urede potrebitno gledje skorašnjeg ustrojenja tiskare hrv. str. prava.

Podružnica Živnostenske banke u Trstu. Na dan 6. o. m. odpočela je svoj rad u Trstu podružnica „Živnostenske banke za Česku i Moravsku“. Bankovni uredi nahode se u ulici sv. Nikole (u sv. Nicolo) broj 30, dok se njezina mjenjančnica nalazi u „Via Nuova“ broj 29.

Osudica živeža na Rici. Uslijed štrajka ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva nastala je na Ricci nemačka živeža, radi pomanjkanja svakoga uvoza. Svaki je saobraćaj bio prekinut.

Gospodarska kriza u Istri. U zadnje vrijeme kišilo je negdje nu malo, a i to je već za dobar dio ploda žalbože prekasno. U Grožnjanu, Tinjanu, Vodnjanu, Pićnu, Brijanu i drugdje narod očajava, jer mu propalo žito, povrće, voće; ostala je samo vinova loza i masline, koje se liepo pokazuju osobito u Rovinju i Lošinju.

Pokrajinske vesti.

Rauch u Kninu. O dolasku Raucha u Knin i o priredjivanju mu dočeku — saznamo sljedeće: U petak u jedanaest sati jutrom dojuro je iz Like automobile, koji se zaustavio u Kninu. Dvojica od putnika zapitaše, gdje je kninski muzej hrvatskih starina. Otac Marun, kao čuvan muzeja, dočeka strance i oni počele razgledavati starine. U to se pročuo glas, da je to barun Rauch došao iz Zrmanje. U illi čas sas Knin bio je na nogama. Odmah se sakupilo oko 500 duša. Pred muzejem začne demonstracija, kakve Knin nije viđao. Zvirdanje, plevanje, povici „Abcug servus-druživo!“ i slično orilo, se pol sata. Dva odlična gradjana podođe na to u muzej da vide, što radi Rauch u muzeju. Na njihovu intervenciju, barun Rauch morao je prekinuti razgledavanje te mu nisu dozvolili, da se upiše u knjigu posjetnika. Rauch je izisao sav bled i uzrujan. Suputnik njegov, veliki župan Vučetić, tako sad intervensirati i molio, neka se baruna Raucha ne dira. Kninjani su vikali: neka se vozi, da ga ne će u svojoj sredini, što je došao u Dalmaciju, slobodno mu proći, no će mu nitko ništa učiniti. Občinsko redarstvo i oružništvo bilo je prisutno, no niesu se mislili u demonstraciju,

a povoda uredovanju nije bilo. Rauch se sa suputnikom, praćen od cijelog Knina, nastojao što brže dokopati želježnicke postaje, gdje je ostao automobile. Demonstracije se nastavile čitavim mjestom, tako da je barun Rauch ostavio i naručeni objed. U susret mu dodje automobile. Rauch skoči na automobile, koji se odmah dao u bieg. Kad se Rauch na automobile osjetio siguran, izvadi revolver i naperi ga prama občinstvu, koje se tom biegu i toj odvažnosti od srca smijalo. U tren oka nestade automobile, a Kninjani doviknute još zadnji: Abcug Rauch!

Rauch je namjeravao otići iz Knina preko Benkovca u Obravac, pa odate parobrodom u Senj, ali je, kako se vidi, bio prisiljen promjeniti pravac, pa je brže bolje odpratio na trag prama Lici. Onako sruđan doček u Kninu nije bio u programu. Servus Paul!

Tražba Raucha za objed. Gostionicka udovica Šekomini u Kninu prikazala je proti Rauchu tražbu za tri objeda naručena, a ne plaćena dneva, kad je u Kninu „sjajno“ dočekan.

Jezik na financijskom računarstvu u Zadru. Dok se na ravnateljstvu finacija već dobrim dijelom uređuje hrvatski, na računarskom odsjeku goni se još stari inad. Činovnici Hrvatima daje se samo uredovanje ciframa, a ovih dana poglavar Denaro naredio je, da se namirnice moraju likvidovati talijanski. Da pravo kažemo grusti nam se više i pišati o ovomu. Eto do 5 dana započinju ljetni parlamentarni praznici, preko kojih, po kategorijnoj izjavi ministra predsjednika Becka, ima da bude rješeno jezično pitanje. Idemo da vidimo, kako će to biti i hoće li napokon i g. Denaro dobiti svoju udžbu. Čudan je svat ovaj gospodin. Sigurno se spremi i on u mirovinu, pa hoće da na ovaj način steći sebi simpatiju među zadarskim sumljenicima.

Lloydove novotarije. Lloyd u skoro izdatom plovđivbenom redu da Dalmaciju imitira Italiju u naznaci satova odlaska i dolaska, dleći naime dan, od pol noći do pol noći, u 24 sata. Dakle, parobrod mijeste na 3 sata popolni na 15 sati! Jedina je Italija, koja se služi takovim sistemom, a Lloydovi upravitelji, u svojoj ireditentističkoj zanemarnosti, hoće da prenesu u naše krajeve nešto, što je hrvatskom narodu ludje i nepoznato. Lloyd — koji vodi glavnu rječ među pomorsko-trgovackim svjetom na hrvatskim obalama Adrije — ne poštuje naš jezik, ignorise naša prava, pak sad hoće da nam netreće pojmljivu novotarije, proti kojoj energično prosvjedujemo, tražeći, da bude čim prije odstranjena.

Novi parobrodi „Dalmatiae“. Uprava parobrodarskog društva „Dalmatiae“ javlja, da će joj 1. rujna „Stabilimento Tecnico Triestino“ izruci dva nova parobroda, dugi 43 metra, a 6:50 široka, obskrbljena sa svim udobnostima. Pomenuti parobrodi, koji su određeni za prugu Split-Metković, prevajljavat će 13 milja na uru. Netom ovi parobrodi budu upravi izruci, ista će odmah opredijeliti jedan stari parobrod za novu dnevnu prugu između Makarske i Trpinja, koji će parobrod toli na polazku, koli na povratku ticali sva selia Makarskog Primorja.

Uredjenje stranke prava u gornjim Poljicima. Dne 5. tek. gornji Pojicani imali su poudaranički zbor, na koji su pristupili svi pozvanici: učitelji, župnici, glavari i ugledniji seljaci, uz liepu kitu nadobudene mladeži. Zbor je, u kući Mati Bičića, otvoren don Ivo Ledić. Nabrojio je, sve današnje političke stranke u Dalmaciji, pokazao im izhod i život, te političko, vjersko i socijalno stanovište. Govor je zaključen tvrdnjom, da „narodni obraz, hrvatski spas i sloboda, te narodni život odražaju se, dobiva se i počiva jedino i samo u stranci prava“. Za tim je pročitao „Ustav Illit Pravilnik stranke prava u Dalmaciji“ i protumačio ga. Govorili su, takodje preč. kanonik Banić i župnik Ceresatti: prvi o gospodarskom pitanju i pogibeli, koja danas preti vjeri i crkvi sa strane nekih političkih stranaka, a drugi o vjerskom stanovništu t. zv. „demokrata“ u Banovini. — Nakon izjave prisutnika, da stupaju u redove stranke prava, bio je prema dnevnom redu izabran „mjestni odbor stranke prava za gornja Poljica“ i uprava istoga. Zaključilo se je: odmah popisat sve štice (čitaocu) u pojedinim komisilicima i svaki komislilu predbrojiti na „Pravu Pučku Slobodu“, „Pučki Glas“ i koji poljedjelski list; s vremenom ustanoviti „Pučke Štöne“ u svim selima, držat u njima pučku predavanja i obskrbiti ih sa još više novina i pučkih knjiga. — Zbor je završen upisom pismenih prisutnika na „Ustavu Illit Pravilniku stranke prava“. Želimo, da primjer gornjih Poljica sliče sva braća pravaca u Dalmaciju, pa je gotov lič svim današnjim i budućim bolestima i bolesćinama na političkom životu Dalmacije.

Lična dohodarna. Od dohodaka lične dohodarne g. 1907., koji su u Dalmaciji iznosi K 1.257.980 bila je doznačena zemaljskoj zakladi dalmatinskoj svetoj od K 101.944.

Prijava za mirovinu. Ministarstvo unutarnjih posala javlja, da prva prijava namještenika, obvezanih na osiguranje mirovine, mora slediti kroz četiri sedmice, počam od 1. kolovoza o. g. i to kod prvomolbene političke oblasti.

Iz grada i okolice.

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru prima je mjestna podružnica u počasi smrti blagopok. Cvite Kulic od sliedeće gg. Mije Čulara 1 K; Marke Jakovljevića 5 K; Šime Antića 2 K; Grge Čulara 2 K; Vice Šupnika 1 K; Nike Subotića 3 K; Josip Dulibića 4 K; Ante Tikulina pok. Bože 2 K; J. Della Giovanna 1 K; D. Delfina 2 K; Ivo Dulibić 1 K; Ivo Šverdić 2 K; Ivana Fulgosa 2 K; Vj. Bogdana 1 K; Petra Šoljana 2 K; Šime Šupnika 2 K; Šime Tarle 2 K; Stjepana Zjačića 2 K; Obitelj Šime Perša 3 K; Od preč. Don V. Škarpe 2 K i to kao dobrovoljni doprinos.

Svega K 42—
Zadnji izkaz K 494:57
Ukupno K 536,56

Napred za našu Istru!

„Hrvatskom Sokolu“ darovaše u počast blagopok. Cvite Kulic sliedeće gospoda: Krešimir Novak 2 K; Dr. Ivo Krstelj 5 K; Dinko Širovica 2 K; Iviša Žorić 2 K; Pavao Kovacečić 3 K; Krste Jadronić 5 K; Josip Karadole 2 K; Jerkan Kronja 2 K; Dr. Mate Drinković 2 K; Ante Sekso 1 K; Braća Protega 4 K; Jakov Dulibić 2 K; Pero Bušas p. Grge 1 K; Ivo Jadronić 1 K; Niko Blažević 1 K; Ivan Grimani 2 K; Trlja Joso 2 K; Ivana Švircić 1 K; Ante Bumber pok. Dunk 2 K; Stipe Stojić 1 K.

„Radničkoj Zadruzi“ darovaše da počaste usponenu blag. Cvite ud. pok. J. Kulic gg. Jurišić Vice pok. Ante 2 K, Kapetanović Jakov K 2, Žarković Juraj K 4, Kužina Josip Šimin K 2, Kužina Dinko Šimin K 2, Petar Crnogorac Vice p. Šime K 2, Dodig Ivanica ud. p. Njike K 1, Dodig Fausto K 1. Uprava „R. Z.“ ovim se svima najljepše zahvaljuje!

Ban Jelačić u Šibeniku g. 1851. Imamo pred sobom opis veličanstvenog slavlja, što ga je 5. rujna 1851. priredio banu Jelačiću grad Šibenik, kad ga je pohodio. Ovaj dokument poslužit će nam, da uzporedimo ondašnje razpoloženje pučanstva u Dalmaciji sa sadašnjim pragu banu Hrvatskoj nametnutom.

Poziv! Čest je Upravi „Radničke Zadruze Šibeniku“ pozvati svoje članove na izvanrednu skupštinu, koja će biti u nedjelju 19. srpnja te god. na 9 i pol sati u jutro u dvoranu mjestnog „Sokola“ sa sliedećim dnevnim redom: 1. Izvještaj uprave o zakupu radnje za proširenje pokrajinskog ljudstva u Šibeniku i o ostalom njenom dosadašnjem radu. 2. Slučajni predlozi.

Izpravi! U zadnjem broju lista podkrala se u podsklu krunpaka pravština i kompanija. Na početku VIII-og poglavljaja stoji: „Nakon malo poslužit će nam, da uzporedimo ondašnje razpoloženje pučanstva u Dalmaciji sa sadašnjim pragu banu Hrvatskoj nametnutom.“

Blagoslov „Ubožkog Doma“. Kako nam uprava toga zavoda javlja, presv. biskup Dr. Vinko Puljić obavio će blagoslov „Ubožkog Doma“ u nedjelju jutrom 19. o. m. i reči će sv. misu u gradskoj kapelici. Onaj dan biće otvoren svakom posjetniku da može razgledati zavodske prostorije. Tom prigodom dobro će biti, da se posjetitelji sjeti te plemenite ustanove novčanom pripomoći ili bud kakvom darkom.

Domobranci, koji su bili stigli na 2. o. m. na vježbe, krenuli su u subotu večer Lloydovim parobrodom „Thetis“.

Barjak „Hrvatskog Sokola“ u Murteru razvit će se svečano na dan 2. kolovoza t. g. U jutro biti će blagoslov barjaka, po podne javnja vježba.

Liečnik specijalista za bolesti nosa, usta i grla Dr. Fertilio prisjeti će u Šibenik privom polovicom idućeg mjeseca kolovoza.

Javanaugh dobrovornost ustanovljena je u Primostenu, te će domaća slediti konstituiranje. Ovom ustanovom udovoljeno je pravednoj želji Primostenaca sa strane občinskog veća i zemaljskog odbora zaslugom zast. Dra. Dulibića.

Radi obilja gradiva morali smo izostaviti iz današnjeg broja nastavak članka: „Glad na vratima“ i drugi jedan članak, te dobar dio vesti.

Knjizjenvost i umjetnost.

Nova hrvatska opera. Kako dozajnemo predao je kapelinu domobranske glazbe u Zagrebu g. Ivan Muhić narodnom zem kazalištu u Zagrebu na prikazivanje svoju operu „Uskok“.

Hrvatskim knjizjenvicima! Odbor zagrebačkih gospodja za Strossmayerov spomenik zaključiši račune za izdavanje „Strossmayer-koledara za godinu 1909.“, odlučio se i ove godine pozvati sve hrvatske knjizjenvike, naučnake, umjetnike i stručnjake, da doprinesu bud kakav rad za ovo izdanje koledara, pak se ovi pozivaju, neka pošalju svoje prinose najkasnije do 15. kolovoza o. g. na adresu gdjice. Klotilde Cvetišić, Zagreb, Jelisavina ulica br. 2.

Razne vesti.

Tko hoće ići na jubilarnu izložbu u Pragu neka se obrati radi popusta na željeznicama i stanovanja u Pragu, na Češku poslovnicu za jugoslavenske zemlje: A. Wilder i drug, Zagreb, Akademski trg br. 7. Ova će mu poslovница dati sve nužne naputke.

Konferencija za sveslavenski kongres. Na prazku predkonferenciju za sveslavenski kongres, koja je jučer započela, stiglo je više stotina odaslanika. Češko narodno veće priredilo je banket u počast gostima. Konferencija se neće baviti političkim pitačnjima, nego iključivo gospodarskim i kulturnim težnjama.

Naše brzojavke.

Budimpešta, 15. Uslijed ponovne izjave Semadana, da na jesen mora doći do sporazuma sa Hrvatima, magijsko novinstvo razpravlja življe i ozbiljno na hrvatskom pitanju. Vidi se, da im trajanje kritičnog stanja ne podgodi.

Wekerle odgodio je svoje putovanje u Srem.

Zagreb, 15. Strajk postaje sve ozbiljnijim i lako da izazove generalni strajk, jer još nema izgleda, da bi kapetanima i strojarima ugarsko-vladičkog parobroda moglo biti udovljenje prama njihovim zahtjevima. Socijalisti potpisuju energetički strajkaši, koji razpolazu fondom od 40.000 K.

Prag, 15. Slavenski kongres veća dostojanstveno. Saučestovanje silno. Svečana predstava u narodnom Divadlu veličanstvena. — Kulturna pitanja najviše se pretresaju. Slavenski štampani preporečeno je nastojanje za ujednođenje svih Slavena.

Bankarski dio izložbe provale je u noći od nedjelje.

Beograd, 15. Kabinetnska kriza još nije rješena. Milovanović postavlja medju zahtjevima rješenje proračuna i trgov. ugovora s Austro-Ugarskom, te raspis novih izbora za skupštinu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Javna zahvala.

Prigodom težkog gubitka, te nas zadesi smrću naše nezaboravne majke

Cvite ud. pok. Jakova Kulica
rod. Jakovljević

primili smo toliko izkaza suočiti, da se čutimo dužnim svima na osobit način zahvaliti, a po najjače M. O. Oticima konvjetualcima, a medjim ovima m. p. otcu gvardijanu Josipu Miloševiću, koji je pokonjicu do zadnjeg časa duhovno tješio. Za tim „Hrvatskom Sokolu“ u Šibeniku i Betini, upravi „Šibenske Glazbe“ i glazbarima, veleć. g. načelniku Dru. Krstelju i občinskoj upravi, gg. Anti Čoriću, Pavlu Roci i svima drugima, koji sudjelovali sprovodu, te napokon i svim onima, koji se ovom prigodom sjetiše na mile pokojnice raznjin milodarima u dobrovorne i narodne svrhe.

Šibenik, 14. srpnja 1908.

Ožalošćeni sinovi

Otar Bernard, Mihovil i Vladimir.

Steckenpferd
--- Bay-Rum

najbolje sredstvo
--- za pranje glave.

10-9

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

primaju uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, financira trgovske poslove, obavlja inkaso, poštjuje i upravlja vrednине. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. I.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik -

- Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srčke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždrijebanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupo i bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrenne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

• Banca Commerciale Triestina •

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove; sa odakzom od 5 dana uz 2 1/4%;

" " 15 " 3 %;

" " 30 " 4 1/4 %;

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove;

sa odakzom od 15 dana uz 2 %;

" " 30 " 2 1/2 %;

" 3 mjes. " 3 %;

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriješ post 15. Novembra i 10. decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosiču sa škadenom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekuci račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještinskih računa, mjenica glasečih u Beč, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograds (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Njujork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrednostne papire, roba, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontiranja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu drago pogibije provale i vatre i kojoj je posvećen osobili nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja iste.

Osigurava vrednote proti gubitcima žrebanja

Banca Commerciale Triestina.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrste tiskanica za občinske, župne i druge uredne, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihu sve vrste občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastiti zgrada.....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predjume na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

Kupuje i preuzima vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznačke na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresice uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsjajnije uz vrlo umjerene uvjete.

Poseđuje i konvertira hipoteku kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdić

valjni mlin u KRAJNU

proizvaja najbolje vrste pšeničnog brašna i brašna za krmad

na najniže cene.

Najveća produktivnost -

Brza poslužba.

Izravni zastupatelj za Dalmaciju i

Bosnu-Hercegovinu, imac Sarajevo i

Boku Kotorsku: Babić & Klein

Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorskou: Radostlav G. Žutkić, Kotor.

Zastupatelj za okruglu Puli: Lacko

Križ, Puli.

Zastupatelj za okruglu Trst: Aleks.

Rupnick i dr., Trst, via squalo

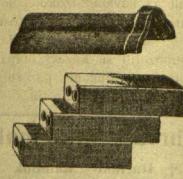
novi broj II. 52-8

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIPEA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOZ BETONA ZA OGRADE I VINOGRADE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOZ BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Trnješki trg, Berislaviceva ulica br. 2.

PODROUČNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Splejt i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
b) osiguranje mirazra;
c) osiguranje životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovinina i odgojnina sa i bez ličničke preglede.

3. Pučka osiguranja na male glavnice bez ličničke preglede.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadružna (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranje staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816,28

Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000,00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000,00

Izplaćene odštete: K 2.619.582,36

Za Dalmaciju pobliže obavesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Splejtu.

Poslovnička u Splejt, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuča svoj veliki izbor hlepkih

HRVATSKIH, TALIJANSKIH,

NJEMAČKIH I FRANCUZKIH

KNJIGA,

romana, slovaca, rječnika,

ouda pisadih sprava, trgovackih

knjiga, uredovnog papira,

elegantnih listova za pismo,

razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise

uz originalnu cenu sa tačnim i brzinom dostavljanjem u kuću.

Velika zaliha svakovrstnih

toplomjera, zvicerkonačata

od najbolje vrsti i leta u svim gradnjama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

